

ПЕРЕМОГА ОДНА НА ВСІХ

7 травня 2015 року відбулися урочисті збори трудового колективу Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України присвячені 70-ій річниці Великої Перемоги. З вітальним словом до учасників зборів звернувся директор Інституту, академік НАН України Ю.С. Шемшученко. У своїй промові Юрій Сергійович зокрема зазначив: Друга світова війна була наймасштабнішою і найтрагічнішою в історії людства. Вона розпочалася 1 вересня 1939 р. із вторгнення фашистської Німеччини до Польщі. Продовжувалася до вересня 1945 р., тобто 6 років. У цій війні брали участь 72 держави фактично усіх континентів, до армій яких було мобілізовано близько 110 млн. осіб.

Головною причиною війни стало різке загострення міжнародних відносин після приходу до влади в Німеччині у січні 1933 р. націонал-соціалістичної робітничої партії на чолі з Гітлером. Ідеологічними засадами нацистського тоталітарного режиму стали соціал-дарвінізм та ідея про зверхність арійської раси, антисемітизм, доктрина розширення «життєвого простору» Німеччини всупереч Версальського мирного договору 1919 р.

Станом на середину літа 1941 р. фашистська Німеччина захопила більшу частину країн континентальної Європи. А 22 червня цього ж року її війська віроломно вдерлися у межі Радянського Союзу. Гітлер сподівався вже у жовтні 1941 р. приймати парад німецьких військ на Красній площі у Москві.

Але сталося не так, як гадалося. Спочатку Гітлер захопив великі території. Та за першими успіхами події на фронті і в тилу вже в кінці 1941 р. почали розвиватися не за сценарієм фюрера. А потім були розгром німецьких військ під Москвою, Сталінградська битва, Курська дуга, битва за Дніпро і Корсунь-Шевченківська битва та інші успішні для Радянської Армії операції на території СРСР і за його межами.

2 травня 1945 р. Берлін капітулював, а 8 травня був підписаний акт про беззастережну капітуляцію фашистської Німеччини. Війна у Європі завершилася.

Після цього СРСР відповідно до своїх договірних зобов'язань зі своїми союзниками по антигітлерівській коаліції вступив у війну з милітаристською Японією. Спільними зусиллями союзники завдали їй поразки, розгромивши мільйонну Квантунську армію. Японія капітулювала 2 вересня 1945 р. Цим було покладено кінець Другій світовій війні. Нюрнберзький трибунал 1946 р. і Токійський трибунал 1948 р. покарали головних військових злочинців цієї війни.

У даній війні за наявними оцінками загинуло 27 млн. військовослужбовців і 12-13 млн. мирного населення. Найбільших втрат зазнав СРСР – 8,8 млн. військовослужбовців і 7,7. млн. чоловік мирного населення. Втрати України склали близько 2,5 млн. і 5,5 млн. відповідно. Близько 7 млн. українців самовіддано воювали у лавах Радянської Армії.

Для народів Радянського Союзу Велика Вітчизняна війна стала головною складовою частиною Другої світової війни. Саме Радянська Армія відіграла вирішальну роль у розгромі нацистської Німеччини та її союзників, звільненні народів Європи від коричневої чуми і здобутті Перемоги для всього світу.

За 70 років про Другу світову війну написано гори літератури. З'явилося багато оцінок і переоцінок історичних подій і фактів. Є і намагання суб'єктивно переписати історію. Не слід, проте, забувати, що Перемога є цінною для нас у всій її трагічності і величч як епохальної події.

Варто також зробити правильні уроки з Другої світової війни. Прикро, що російський і український народи, які разом боролися за Перемогу, зараз втягнуті у військове протистояння з кровопролиттям. Більше того, військовий конфлікт між Росією та Україною загрожує перерости у третю світову війну з непередбачуваними наслідками для людства. Треба нарешті зрозуміти, що будь-які спірні питання мають вирішуватися мирними засобами.

Напередодні свята Великої Перемоги ми зібралися, щоб теплим словом згадати і наших ветеранів та учасників війни, які працюють чи працювали в нашому Інституті. На жаль, час невблаганний. Зараз у нас залишилося два все ще працюючих ветерани. Це бойовий офіцер, учасник боїв у Східній Пруссії, професор Володимир Дмитрович Бабкін і лєнінградський блокадник, колишній заступник директора нашого Інституту Геннадій Олександрович Мурашин. Членом нашої спецради є також професор Василь Лук'янович Мунтян, який колись працював в Інституті.

Всього ж у нашому Інституті у різні роки працювало близько 30 ветеранів і учасників війни, а також ряд учасників трудового фронту. Вони зробили вагомий внесок у розвиток вітчизняної юридичної науки. У витоків нашої установи, зокрема, був учасник трудового фронту, перший її директор, академік Володимир Михайлович Корецький, син якого загинув під Києвом у перший рік війни.

Другий директор Інституту академік Борис Мусійович Бабій усю війну служив в органах військової прокуратури, був у діючій армії, мав звання підполковника, нагороджений трьома орденами Вітчизняної війни та іншими державними нагородами.

Член-кореспондент НАН України, завідувач відділом Інституту Віктор Васильович Цветков у роки війни командував розвідувальною ротою, на Брянському, Західному і Центральному фронтах визволяв Україну.

Завідувач відділом, професор Валентин Михайлович Терлецький був в армії з 1938 по 1945 рр. Політпрацівник, дійшов до Берліна, нагороджений чотирма бойовими орденами.

Вадим Євгенович Бражников – учасник Сталінградської битви і форсування Дніпра, командир стрілецького відділення, відзначений багатьма державними нагородами.

Командир артилерійської батареї Віктор Васильович Мрига та військовий радист Захарій Кирилович Симорот воювали у Маньчжурії проти Квантунської армії.

Євген Олександрович Монастирський у 1937–1939 роках був директором Харківського юридичного інституту. З липня 1941 р. у Московському ополченні, потім у німецькому полоні. Мав кілька поранень.

Тимофій Микитович Лісниченко служив на флоті, брав участь в обороні Севастополя і Кавказу.

Важкими дорогами війни пройшли також наші колеги-учасники бойових дій Галій Юхимович Бувайлик, Олександр Федорович Висоцький, Микола Іванович Данченко, Володимир Петрович Зенін, Григорій Кононович Кушпет, Федір Андрійович Лопушанський, Микола Карпович Михайловський, Віталій Іванович Семчик, Гліб Іванович Чангулі, безстрашні зенітниці Лідія Луківна Потарикіна і Галина Олександрівна Оскома. Остання потім тривалий час працювала у нас завідувачем бібліотекою. Велика шана за здобуту Перемогу і чесну та самовіддану наукову працю.

Про них йдеться у виданій до 70-річчя Перемоги книзі «Перемога одна на всіх», яку ми сьогодні презентуємо. У книзі зібрані спогади наших ветеранів і учасників війни, а також дітей війни, матеріали про події військового лихоліття, написані нащадками переможців тощо. Становлять особливий інтерес документальні матеріали, зокрема листи з фронту. Книга гарно ілюстрована, видана видавництвом «Юридична думка» і є підстави сподіватися, знайде свого читача.